

Handelingsprotocol Huiselijk geweld en kindermishandeling

2023

Dr. Aletta Jacobs College Handelingsprotocol huiselijk geweld en kindermishandeling

Datum: februari 2023

Revisiedatum: 2024

Auteur: L. Brian

Inhoud

1	Inleiding	3
2	De Meldcode binnen het dr. Aletta Jacobs College	
	▪ Meldnormen	4
	▪ Situaties van onveiligheid	4
	▪ De stappen van de meldcode	5
	○ Stap 1 – Breng de signalen in kaart	5
	○ Stap 2 – Overleggen met een collega	6
	○ Stap 3 – Praat met ouder(s) en kind	7
	○ Stap 4 – Wegen van het geweld of kindermishandeling (inclusief afwegingskader)	8
	○ Stap 5 – Beslissen	11
4	Bijlages	
	Bijlage 1 - Huiselijk geweld en kindermishandeling	12
	Bijlage 2 - Overzicht signalen voor kindermishandeling	17
	Bijlage 3 - Format documentatie meldcode in Magister	20
	Bijlage 4 – Gesprek met ouder(s) en kind	23
	Bijlage 5 – Participatie van het kind	24
	Bijlage 6 – Wetgeving en meldcodes	28
	Bijlage 7 – Veilig Thuis: Taken en regels bij melden of informatie verstrekken	30
	Bijlage 8 – Belangrijke contactgegevens en interessante links	31

Inleiding

In Nederland worden naar schatting 119.000 kinderen geconfronteerd met huiselijk geweld of kindermishandeling. Dit betekent dat gemiddeld één kind per klas te maken krijgt met een vorm van mishandeling. Scholen spelen daarom een belangrijke rol in de signalering van huiselijk geweld of kindermishandeling. Sinds januari 2019 is het verplicht om in het onderwijs te werken met de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode draagt zorg voor het vroegtijdig signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling, zodat er snel hulp gezocht kan worden en het geweld of de onveiligheid stopt.

Voor wie is het protocol

Dit protocol is voor alle medewerkers binnen het dr. Aletta Jacobs College te Hoogezand, die contacten hebben met de leerlingen en/of hun ouder(s)/verzorger(s).

Doel van het protocol

Het handelingsprotocol heeft als doel om duidelijk te maken wat de meldcode is en wat je moet doen bij vermoeden(s) van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is een handleiding voor het volgen van de stappen van de Meldcode en de afspraken over hoe de stappen moeten worden gevolgd binnen onze eigen school.

De stappen in dit protocol hoeven niet noodzakelijk in deze volgorde gezet worden. Je kunt ook stappen herhalen als de situatie daarom vraagt. Ga altijd uit van je eigen deskundigheid. Vertrouw op je kennis, ervaring en intuïtie en bespreek je zorgen ook met de ondersteuningscoördinator van desbetreffende deelschool van de leerling of ga naar één van de twee aandachtsfunctionarissen binnen de school.

De aandachtsfunctionarissen

De aandachtsfunctionaris (AF) huiselijk geweld en kindermishandeling draagt bij aan een werkklimaat waarin de medewerkers in de school durven, kunnen en willen handelen bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. De AF heeft een adviserende rol richting de beleidsontwikkeling en een coördinerende rol bij de uitvoeren van de stappen van de meldcode, indien er vermoeden(s) zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. De twee aandachtsfunctionaris zijn dé centrale personen binnen de school als het gaat om de signalering en aanpak op het gebied van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Binnen het dr. Aletta Jacobs College zijn twee aandachtsfunctionarissen (AF) werkzaam; deze kunnen onderverdeeld worden in de directe aandachtsfunctionaris en de indirecte aandachtsfunctionaris. De directe AF houdt zich bezig met de uitvoering van de stappen van de meldcode en de ondersteuning van de ondersteuningscoördinatoren hierbij. De indirecte AF houdt zich bezig met beleid en de implementatie van de meldcode in de school.

De directe AF is Aniek Hut; Aniek is te bereiken via ahut@aletta.nl.

De indirecte/directe AF is Lony Brian; zij is te bereiken via lbrian@aletta.nl.

De Meldcode binnen het dr. Aletta Jacobs College

Binnen de meldcode richten we ons op drie verschillende pijlers: de meldnormen, de situaties van onveiligheid en de afwegingsvragen. Deze zijn toegevoegd na de aanscherping van de Meldcode in 2019 en worden in dit hoofdstuk verder toegelicht. De aanscherping van de meldcode heeft ervoor gezorgd dat melden minder vrijblijvend is.

Meldnormen

Meldnormen zijn drie situaties waarin de ondersteuningscoördinator verplicht is een melding te doen bij Veilig Thuis:

1. In alle gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
 - Indien een leerling zelf om hulp vraagt of zich uit over enige vorm van huiselijk geweld of kindermishandeling (disclosure) is dat ook een acute crisis en moet er gemeld worden.
 - In het geval van disclosure wordt afhankelijk van de situatie niet altijd contact met ouders gelegd door de melder.
2. In alle andere gevallen waarin je meent dat je, gelet op je competenties, verantwoordelijkheden en je professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling
3. Als je hulp biedt of organiseert om zorgvragers te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling en constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid

De volgende situaties van onveiligheid vallen onder meldnorm 1, zoals hierboven beschreven. Dit zijn situaties waarin je altijd moet melden bij Veilig Thuis. De volgende situaties van onveiligheid vallen onder meldnorm 1 en zijn daarom Dit is het geval in situaties waar sprake is van:

1. Acute onveiligheid
 - De leerling verkeert in direct fysiek gevaar, de veiligheid kan niet gegarandeerd worden voor de komende dagen en er is direct bescherming nodig. Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat je allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.
2. Structurele onveiligheid
 - Binnen het gezin/huishouden is sprake van herhalende of voortdurende onveilige gebeurtenissen en situaties. Er kan sprake zijn van een patroon van herhaaldelijk geweld of permanente gebreken in de geestelijke en lichamelijke verzorging van zorgafhankelijke kinderen en/of volwassenen. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.
3. Disclosure (onthulling)
 - Door de leerling zelf wordt aangegeven dat er bij de leerling sprake is van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, door om hulp te vragen of zich te uiten over de situatie zonder om hulp te vragen. Wanneer een leerling uit zichzelf praat over

mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling, betekent dit veelal dat de leerling een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

Afwegingsvragen

De afwegingsvragen vallen onder het afwegingskader. Deze wordt toegepast in stap 4 van de Meldcode. Het bevat vijf afwegingsvragen, waarmee je bij de twee beslissingen uit stap 5 wordt ondersteunt en beslis je of je doorgaat naar stap 5.

De vijf stappen van de meldcode

Binnen de school is de ondersteuningscoördinator het aanspreekpunt in de eigen deelschool op het gebied van huiselijk geweld of kindermishandeling. Indien een docent, mentor of andere betrokkene bij de leerling vermoedens heeft van huiselijk geweld of kindermishandeling zal diegene dit altijd melden bij de ondersteuningscoördinator. De ondersteuningscoördinator gaat vervolgens met de meldcode van start en documenteert alle stappen zorgvuldig in het leerlingvolgsysteem Magister (zie format documentatie meldcode in bijlage 3)

Stap 1 – Breng de signalen in kaart

De ondersteuningscoördinator:

- Verwoordt het vermoeden
- Brengt de feitelijke en concrete signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in beeld.
- Doet indien nodig de kindcheck (controleer of er meerdere leerlingen uit het gezin op school zitten en doe navraag bij de desbetreffende deelschool van de broer(tjes) en/of zus(jes)).
- Legt dit vast en brengt de AF altijd op de hoogte.
- Registreert in Magister (m.b.v. bijlage 3)
 - De risicofactoren
 - De feitelijke en concrete signalen die het huiselijk geweld en/ of de kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
 - Vermeld de bron van wie de signalen afkomstig zijn
 - Vermeld bij een hypothese dat het om een hypothese gaat, van wie deze is en hoe gehandeld wordt om deze te onderzoeken

Toelichting op Stap 1: Signalen in kaart brengen.

De signalen die ouders of kinderen uitzenden zijn niet altijd herkenbaar als teken van kindermishandeling of huiselijk geweld. En soms is het een vaag gevoel bij jezelf die niet direct te herleiden is tot duidelijke signalen.

In bijlage 2 vind je een lijst van signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling. Dit hulpmiddel kan gebruikt worden bij het:

- Opmerken
- Concreet maken van je feitelijke zorgen (inclusief de vraag of er misschien sprake is van seksueel misbruik)
- Afwegen van de signalen.

Bedenk hierbij:

- Vertrouw op je kennis, ervaring en intuïtie. De lijstjes met signalen zijn niet meer en niet minder dan een hulpmiddel. Neem je gevoel over de situatie serieus. 'Onderbuikgevoelens' zijn immers gebaseerd op je professionaliteit. Noteer die gevoelens ook! Bijv. in de vorm van: 'Ik zie / hoor / ruik / voel ..., dit geeft me een (...) gevoel'
- Kijk bij de afweging naar zowel de risico als de beschermende factoren

Let op:

Als je de signalen van derden hebt gekregen en niet zelf hebt kunnen vaststellen, motiveer je de

- Externe partij: om bij twijfel en/of zorg zelf Veilig Thuis te raadplegen
- De collega: om samen de volgende stappen van de meldcode te zetten.

Aandachtspunten:

- Objectief signaleren
Houd feiten en interpretaties uit elkaar. Hanteer de regel: trek niet te snel conclusies. Met andere woorden: signaleer objectief. Beschrijf dus concrete, feitelijke signalen. Schrijf bijvoorbeeld: 'Stefan ziet wit, heeft wallen onder de ogen en strakke trekken in zijn gezicht' in plaats van: 'Stefan ziet er slecht uit'.
- Wees zorgvuldig
 - De signalen hoeven niet in verband te staan met kindermishandeling of huiselijk geweld. Een andere oorzaak van de signalen is ook mogelijk.
 - Ook andere signalen dan die in het overzicht (bijlage 2) staan, kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld.
 - Kijk ook naar wat er wél goed gaat in het gezin en in hun netwerk.

Belangrijk:

Bij signalen of vermoedens van eengerelateerd geweld, dreigende Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) of vermoedens van een vastgestelde VGV moet je direct contact opnemen met de AF.

Let op:

Situatie acuut onveilig? Neem direct contact op met Veilig Thuis of de politie en geef urgent signaal af en blijf de meldcode volgen.

Stap 2 – Overleggen met een collega

De ondersteuningscoördinator:

- Neemt contact op met de AF (ook bij twijfel) en bespreekt de signalen.
- Vraagt bij twijfel advies aan bij Veilig Thuis (anoniem) of bij een deskundige op het gebied van letselduiding (forensisch arts).
- Registreert in Magister (m.b.v. bijlage 3)
 - Wie je geconsulteerd hebt (naam + functie)
 - Wanneer
 - Wat de uitkomsten zijn (adviezen, afspraken, besluiten)

Toelichting Stap 2: Overleggen met een collega.

Een vermoeden van kindermishandeling is gebaseerd op een interpretatie van signalen. Door het bespreken van de signalen met een ander kun je:

- Toetsen: hoe reëel je vermoeden is
- Inventariseren: wat je nodig hebt om een eventuele 'twijfel' weg te nemen
- Bespreken: welke stappen verder nodig zijn.

Contact

- Beroepsgeheim: Overleg met een collega of AF binnen de eigen organisatie valt onder intern overleg. Toestemming van het kind of de ouder(s) voor het verstrekken van gegevens is dan niet nodig. Dat geldt ook voor een adviesgesprek bij Veilig Thuis, waarbij de cliëntgegevens anoniem blijven.
- Forensisch arts: Forensische artsen werken op het raakvlak tussen geneeskunde, politie en justitie: zowel als adviseur, maar ook als behandelend arts voor arrestanten en als gemeentelijk lijkschouwer. Een aantal forensisch artsen heeft een extra specialisatie op het gebied van kindermishandeling. De expertise van een forensisch arts zit wat betreft het onderwerp kindermishandeling vooral in het onderzoeken, beschrijven en beoordelen van letsels.
- Bereikbaarheid: te allen tijde kan er contact opgenomen worden met Aniek Hut of Lony Brian.

Stap 3 – Praat met ouder(s) en kind

De ondersteuningscoördinator:

- Bespreekt zorgen met ouder(s)/verzorgende(n) en leerling
- Legt de ouder(s)/verzorgende(n) en de leerling het doel van het gesprek
- Beschrijft de feiten en je waarnemingen
- Nodigt de ouder(s)/verzorgende(n) en de leerling uit om een reactie hierop te geven
- Kom pas na deze reactie zo nodig tot een interpretatie van wat je gezien, gehoord of waargenomen hebt.
- Registreert in Magister (m.b.v. bijlage 3)
 - Met wie je hebt gesproken
 - Wanneer
 - Wat je hebt besproken
 - Wat is de reactie van de ouders/verzorgenden/leerling
 - Wat is de uitkomst (afspraken en besluiten)

Toelichting Stap 3: Praat met ouder(s) en leerling

Uitgangspunt is om in openheid de zorgen en te ondernemen stappen te bespreken met ouders en/of kind. Bedenk vooraf wat het doel van het gesprek is en leg dit uit aan ouders en/of kind. Zet zo nodig een erkende tolk in. Dit dient te allen tijde op school plaats te vinden. Denk daarbij ook aan je eigen veiligheid. Doe het gesprek eventueel samen met een AF of collega.

Let op je woordkeuze en formulering. Vermijd vaktermen als risicofactoren, signalen, pedagogisch, eigen kracht, sociaal netwerk. Spreek in deze fase niet van kindermishandeling, geweld of verwaarlozing. Gebruik liever woorden als 'zorgen maken over.., wat gaat goed, wat gaat niet goed, opvoeding, veiligheid'.

Privacy

Een melding doen bij Veilig Thuis, zonder dat de signalen met de ouder(s) of de jeugdige zijn

besproken, kan alleen als de veiligheid van het kind, jezelf of die van een ander in het geding is.
Registreer dit met onderbouwing.

Stap 4 – Wegen van het geweld of kindermishandeling d.m.v. het afwegingskader

De ondersteuningscoördinator bepaalt:

- Hoe reëel de kans is dat er echt sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld
- Hoe ernstig of acuut het is? Bij twijfel altijd Veilig Thuis consulteren
- Registreert in Magister (m.b.v. bijlage 3)
 - Welke zorgen zijn vastgesteld
 - De uitkomst van de afwegingsvragen
 - Of de veiligheid van de leerling gevaar loopt op basis van de uitkomsten van de veiligheidsrisicotaxatie
 - Als het vermoeden ongegrond is, de basis waarop je tot deze conclusie bent gekomen

Toelichting

In deze afweging neem je mee:

- De beschrijving van de signalen die je hebt vastgelegd
- De uitkomsten van het gesprek met de ouder(s) en kind
- De uitkomsten van je consultatie
- De weging aan de hand van de afwegingsvragen (zie pagina 9 en 10)

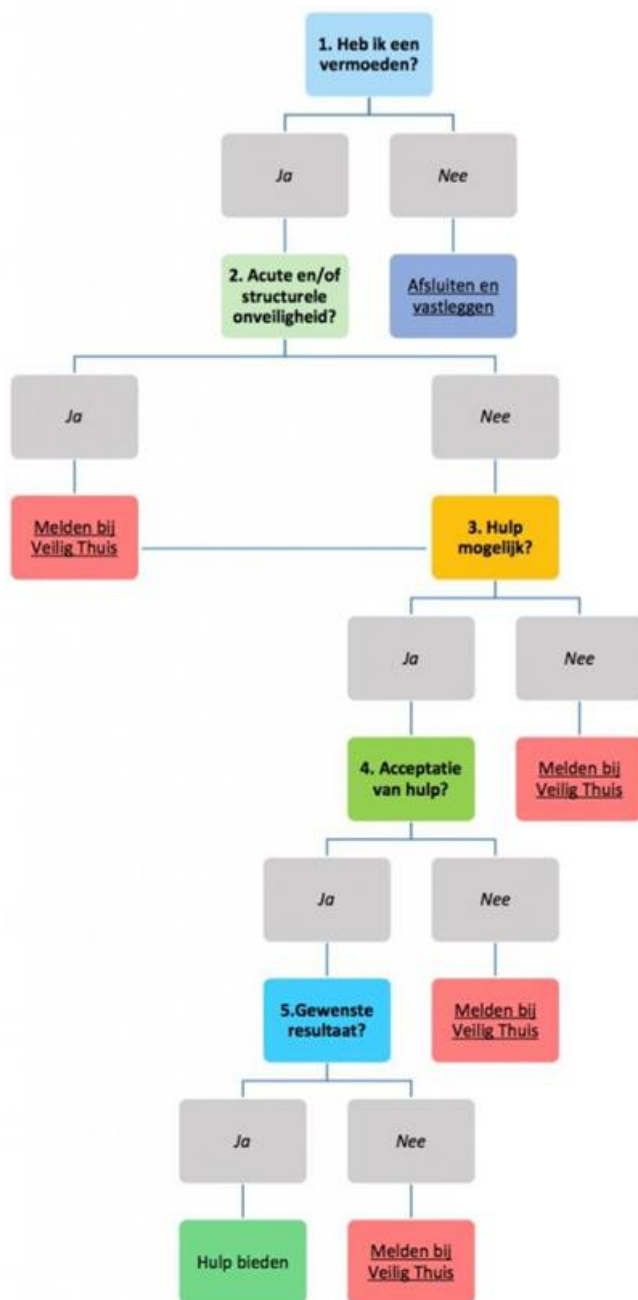
De vijf afwegingsvragen

Beslis nooit alleen, maar altijd samen met een AF. Stel bij de besluitvorming de veiligheid van het kind centraal.

Indien er sprake is van 'weet het niet', ga je uit van 'Nee'.

	1	<p><i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i></p> <p>Nee: Afsluiten en vastleggen in documentatie Magister. Ja: Ga verder met afweging 2.</p>
Meldnorm 1	2	<p><i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i></p> <p>Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</p>
Meldnormen 2 en 3	3	<p><i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.</p>
	4	<p><i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p>
	5	<p><i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p>

Het afwegingskader in beeld

Stap 5 – Beslissen

De ondersteuningscoördinator beslist in overleg met de AF:

Afweging 1: Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?

Afweging 2: Is hulpverlening (ook) mogelijk?

- Registreert in Magister (m.b.v. bijlage 3)
 - Welke overwegingen tot welke actie hebben geleid
 - Welke acties zijn gedaan
 - Welke afspraken en besluiten zijn gemaakt
 - Indien er een melding gedaan wordt ook:
 - Welke informatie is verstrekt
 - Of de melding met ouder(s)/leerling is besproken
 - Met wie is gesproken van Veilig Thuis (naam + functie)

Toelichting

Op basis van de afweging in stap 4 schat je in of de leerling tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling kunt beschermen. Is dat:

- Voldoende:
 - Organiseer de noodzakelijke hulp
 - Volg de effecten van deze hulp
 - Doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint
- Onvoldoende of twijfel
 - Meld je vermoeden bij Veilig Thuis
 - Overleg met hen welke stappen nodig zijn om je twijfel weg te nemen
 - Overleg met hen wat je zelf, binnen de grenzen van je werkzaamheden, nog kunt doen om de leerling tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling te beschermen.

Belangrijk:

In geval van acute of structurele onveiligheid altijd melden bij Veilig Thuis.

Bijlagen

Bijlage 1 Huiselijk geweld en kindermishandeling

In deze bijlage wordt aangegeven:

- Wat verstaan we onder de begrippen huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Welke vormen van kindermishandeling zijn er?

Definitie huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Het gaat dan om partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden of huisvrienden. Er is bij huiselijk geweld sprake van een afhankelijkheidsrelatie. Het geweld kan zowel lichamelijk zijn als seksueel of psychisch etc. Specifieke vormen van huiselijk geweld zijn:

1. (ex-) Partnermishandeling
2. Ouderenmishandeling
3. Geweld tegen ouders
4. Schadelijke traditionele praktijken (eengerelateerd)

Definitie kindermishandeling

De meeste ouders of verzorgers mishandelen hun kind niet met opzet. Vaak kunnen zij de zorg voor hun kind door eigen problemen niet (meer) aan of weten niet goed wat hun kind nodig heeft. Kindermishandeling vindt meestal binnen de huiselijke kring plaats. We noemen dat huiselijk geweld. Kinderen kunnen ook op andere plekken mishandeld of misbruikt worden, bijvoorbeeld in het kinderdagverblijf, op school of op de sportclub. Maar het kan ook gebeuren op andere plekken, bijvoorbeeld in het kinderdagverblijf, op school of op de sportclub.

In de Wet op de Jeugdzorg wordt kindermishandeling als volgt omschreven: "Kindermishandeling is elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel."

Toelichting op het begrip ouders

In de definitie duidt de term 'ouders' op de biologische ouders, maar ook op stiefouders, adoptiefouders en pleegouders. Door de toevoeging 'andere personen tot wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat' heeft de definitie ook betrekking op anderen van wie het kind afhankelijk is voor aandacht, bescherming en verzorging. De term 'onvrijheid' verwijst naar het loyaliteitsconflict dat kan ontstaan als ouders of andere bekenden, bijvoorbeeld broers of zussen, andere familieleden, kennissen of burens, een kind mishandelen.

Vormen van kindermishandeling

Kindermishandeling uit zich in verschillende vormen, die gelijktijdig voor kunnen komen. De belangrijkste vormen zijn geweld, verwaarlozing, seksueel misbruik, exploitatie, schending van zelfbeschikking en het syndroom Münchhausen by Proxy/Pediatric Condition Falsification. (zie ook www.nji.nl/kindermishandeling).

Geweld

Geweld is handelen ten opzichte van een andere persoon met de intentie de ander leed toe te brengen. We onderscheiden:

- Fysiek geweld:
 - Het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand-, of schaafwonden, botbreuken, hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan doorslaan, schoppen, knijpen, door elkaar schudden, branden, snijden, krabben, verstikking, vergiftiging. Een bijzondere vorm van fysiek geweld is het Shaken Baby Syndroom: een verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby. Het syndroom zelf is geen vorm van geweld, toebrenging wel, vandaar de vermelding onder fysiek geweld.
- Emotioneel of psychisch geweld:
 - Het toebrengen van schade aan de emotionele of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind. Bijvoorbeeld het kind stelselmatig vernederen, belachelijk maken, kleineren, pesten, bang maken, bedreigen met geweld, achterstellen, eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen, het kind belasten met een te grote verantwoordelijkheid, het kind kleinhouden, het kind betrekken bij illegale of antisociale handelingen, het kind blootstellen aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag.

Verder geldt eigenlijk dat alle vormen van kindermishandeling evenzeer schade aan de emotionele ontwikkeling toebrengt en daarmee ook onder emotioneel of psychisch geweld geschaard kan worden.

Verwaarlozing

Verwaarlozing is het nalaten van zorg die ouders geacht worden te geven met het oog op de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Vormen van verwaarlozing zijn:

- Prenatale verwaarlozing:
 - Bijvoorbeeld drugs- en alcoholgebruik tijdens de zwangerschap.
- Fysieke verwaarlozing:
 - Het kind niet datgene geven wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Bijvoorbeeld onderdak, goede voeding, een veilige en gezonde woon- en speelomgeving, voldoende kleding, voldoende slaap, goede hygiëne en medische, tandheelkundige of geestelijke gezondheidszorg. Ook niet letten op de fysieke veiligheid van het kind valt hieronder.
- Psychische of emotionele verwaarlozing:
 - Het kind niet datgene geven wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Bijvoorbeeld aandacht, respect, veiligheid, contact, warmte, liefde, genegenheid, bevestiging, leiding, grenzen, ruimte om ontwikkelingstaken te vervullen, zoals toenemende zelfstandigheid.
- Educatieve verwaarlozing:
 - Het kind geen passend onderwijs laten krijgen.
- Getuige zijn van huiselijk geweld (partnergeweld):
 - Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). Getuige zijn van huiselijk

geweld betekend dat het kind direct of indirect getuige is van ruzie tussen de ouders (waarbij inbegrepen stiefouders, pleegouders, adoptiefouders, partner van biologische ouder) of andere verzorgers.

Getuige zijn van huiselijk geweld komt op veel manieren voor. Kinderen kunnen het geweld letterlijk zien of horen als het zich in een andere kamer afspeelt. Dat is beangstigend, omdat het kind zich een eigen voorstelling maakt bij wat het hoort. Een andere vorm is dat kinderen geconfronteerd worden met de directe gevolgen van het geweld; ze zien bijvoorbeeld dat hun moeder van streek is of naar het ziekenhuis moet. De nasleep van het geweld kan ertoe leiden dat kinderen gegijzeld worden, moeten vluchten of moeten verhuizen naar een opvanghuis. Ook ongeboren kinderen kunnen tijdens de zwangerschap blootstaan aan huiselijk geweld. Ze kunnen doelwit zijn van de mishandeling, onbedoeld geraakt worden of nadelige gevolgen ondervinden van de stress van de moeder.

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Seksueel misbruik

Bij seksueel misbruik gaat het om seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling van het kind, of waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Seksueel misbruik betreft afdwongen contacten met een kind jonger dan 16 jaar. Ook een eenmalig seksueel contact van een volwassene met een kind, ongeacht de gradatie

- de mate van 'indringendheid'- moet beschouwd worden als kindermishandeling. Voorbeelden zijn: het seksueel aanraken van het lichaam, manueel- genitaal contact, oraal-genitaal contact, genitaal-genitaal contact, anaal-genitaal contact, stoppen van voorwerpen in geslachtsdelen of anus, het tonen van pornografisch materiaal aan een kind of het kind dwingen tot seksuele handelingen met derden.

Seksueel contact met een kind jonger dan 12 jaar is in Nederland altijd strafbaar. Seksueel contact met een jongere tussen 12 en 16 jaar is strafbaar als er sprake is van dwang, geweld of een afhankelijkheidsrelatie. Een volwassene die contact heeft met een minderjarige (jonger dan 18 jaar) die afhankelijk van hem is, is ook strafbaar.

Belangrijk: bij een vermoeden van seksueel misbruik moet je contact opnemen met de zedenpolitie voor overleg.

Exploitatie

Als een volwassene een kind of iemand anders aanzet tot activiteiten die schadelijk zijn voor de veiligheid, het welzijn of de ontwikkelingen van het kind, en hij of zij doet dit om aan zijn eigen behoeftes te voldoen, spreek je van exploitatie. Bijvoorbeeld: het aanzetten van kinderen tot diefstal, kinderarbeid, een kind beschikbaar stellen voor pornografische producties, het als klant gebruik maken van een kinder-prostitutie.

Schending van het recht op zelfbeschikking

Hiervan is sprake als ouders:

- een kind de kans ontnemen zijn eigen keuzes te maken om als persoon tot bloei te komen;
- de vermogens tot zelfbeschikking van een kind beschadigt.

- **Vrouwelijke Genitale Verminking:**
 Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) is een ingreep in de geslachtsorganen van meisjes en jonge vrouwen. Er zijn vier vormen:
 - Incisie: bij deze 'mildste' vorm wordt een prik gegeven of een kleine snee gemaakt in de clitoris of voorhuid met als symbolisch doel enkele druppels bloed te laten vloeien;
 - Circumcisie: dit is, analoog aan mannenbesnijdenis, het rondom uitsnijden van de voorhuid van de clitoris. Dit heet de sunna-besnijdenis. Vaak wordt er meer weggesneden, soms onbedoeld, meestal opzettelijk;
 - Excisie of clitoridectomie: deze vorm van VGV gaat nog een stap verder met het wegsnijden van de top van de clitoris of zelfs de hele clitoris. Soms worden hierbij ook geheel of delen van de kleine schaamlippen verwijderd;
 - Infibulatie: de meest vergaande vorm van vrouwenbesnijdenis is de 'faraonische besnijdenis'. Alle uiterlijke geslachtsorganen worden weggesneden.
- **Eergerelateerd geweld:**
 - Eergerelateerd geweld omvat elke vorm van geestelijke of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken). Wanneer minderjarigen slachtoffer zijn wordt gesproken over kindermishandeling.
 - Onder eer-gerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee, uithuwelijking. Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.
- **Gedwongen uithuwelijken/ huwelijksdwang:**
 - De adviescommissie voor vreemdelingenzaken hanteert de volgende definitie: *Een gedwongen huwelijk is een huwelijk waarbij één of beide huwelijkspartner(s) geen zeggenschap heeft (hebben) over de sluiting van de huwelijksverbintenis en daarmee instemt (instemmen).*
- **Indoctrinatie:**
 - *Indoctrinatie is het systematisch en eenzijdig onderwijzen van aanvechtbare overtuigingen en opvattingen, met de bedoeling dat deze kritiekloos worden aanvaard.*
 - Gehersenspoeld worden of deel moeten nemen aan sekte-achtige rituelen valt hieronder, maar ook het kind inzetten als wapen in een echtscheidingsstrijd, waarbij het voortdurend voorgehouden wordt dat de andere ouder niet deugt.

Belangrijk:

- *bij een dreigende VGV (reëel risico op VGV) of een vermoeden eer-gerelateerd geweld moet je direct contact opnemen met de indirecte aandachtsfunctionaris HG&KM;*
- *bij een vermoeden van of vastgestelde uitgevoerde VGV: neem contact op met indirecte aandachtsfunctionaris HG & KM.*

Münchhausen by proxy/ Pediatric condition falsification

Bij het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS) gaat het om:

Een volwassene die bij een kind ziekteverschijnselen nabootst, verergert, veroorzaakt of verzint, met als oogmerk het kind 'medische' behandeling te laten ondergaan.

Ouders of verzorgers die zich hieraan schuldig maken hebben een ziekelijke behoefte aan aandacht van artsen en hulpverleners met het kind als slachtoffer. Ze proberen die aandacht te krijgen via het kind door het met valse of zelf veroorzaakte symptomen bij de hulpverlener te presenteren. Voorbeelden zijn het toepassen van geweld bij het kind, uithongering, slechte voeding of het geven van drugs of geneesmiddelen. Zowel acute als meer chronisch verlopende ziektebeelden komen voor bij het syndroom van Münchhausen by Proxy/Pediatric Condition Falsification.

Belangrijk: bij een vermoeden van het syndroom moet je direct contact opnemen met Veilig Thuis. De Vereniging Vertrouwensartsen Kindermishandeling (VVAK) bij Veilig Thuis heeft een richtlijn voor de aanpak van MBPS.

Bijlage 2 Overzicht signalen voor kindermishandeling

Lichamelijke signalen bij kinderen tot 12 jaar

- onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken;
- krab-, bijt- of brandwonden;
- littekens;
- slechte verzorging in kleding, hygiëne, voeding;
- onvoldoende geneeskundige of tandheelkundige zorg;
- achterstand in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief);
- psychosomatische klachten (buikpijn, hoofdpijn, misselijk, etc.);
- vermoeidheid, lusteloosheid;
- genitale of anale verwondingen; jeuk of infectie bij vagina of anus;
- opvallend vermageren of dikker worden;
- recidiverende urineweginfecties of problemen bij het plassen;
- niet zindelijk (vanaf 4 jaar); let op: bij een verstandelijke beperking kan de zindelijkheidsleeftijd afwijken;
- afwijkende groei- of gewichtscurve;
- kind gedijt niet goed;
- kind komt steeds bij andere artsen of ziekenhuizen;
- houterige manier van bewegen (benen, bekken 'op slot');
- pijn bij lopen of zitten;
- seksueel overdraagbare aandoening;
- slaapproblemen;
- voeding- of eetproblemen.

Extra voor kinderen tot 4 jaar

- lichaam stijf houden bij optillen.

Extra voor kinderen van 12 tot 19 jaar

- zwangerschap;
- abortus;
- vertraagd intreden puberteit;
- boulimia.

Emoties en gedrag bij kinderen tot 12 jaar

- extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos;
- teruggetrokken gedrag;
- in zichzelf gekeerd, depressief;
- passief, meegaand, apathisch, lusteloos;
- kind is bang voor de ouder;
- plotselinge verandering in gedrag;
- veel aandacht vragen op een vreemde manier;
- niet bij de leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit;
- vastklampen of veel afstand houden;
- angst of schrikreacties bij onverwacht lichamenlijk contact;
- zelfverwondend gedrag;
- overijverig;

- jong of ouwelijk gedrag;
- stelen, brandstichting, vandalisme;
- altijd waakzaam;
- (angst voor) zwangerschap;
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel;
- niet spelen met andere kinderen (vanaf 3 jaar);
- afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op kindermishandeling);
- snel straf verwachten;
- gebruik van alcohol of drugs;
- agressieve reacties naar andere kinderen; geen interesse in speelgoed of spel.

Extra voor kinderen tot 4 jaar

- angstig bij het verschonen;
- driftbuien;
- vertraagde spraak-taalontwikkeling.

Extra bij kinderen van 12 tot 19 jaar

- suïcidaal gedrag;
- anorexia; boulimia;
- weglopen van huis;
- crimineel gedrag;
- verslaafd aan alcohol of drugs;
- promiscuïteit of prostitutie;
- relationeel geweld;
- hoog schoolverzuim.

Signalen bij het gezin

- onveilige behuizing;
- onhygiënische leefruimte;
- sociaal geïsoleerd;
- gesloten gezin dat hulp vermijdt;
- kind gedraagt zich anders als de ouders in de buurt zijn;
- gezin verhuist vaak;
- gezin wisselt vaak van huisarts, specialist of ziekenhuis;
- relatieproblemen van ouders;
- lichamelijk of geestelijk straffen is normaal in het gezin;
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin;
- sociaaleconomische problemen: zoals werkloosheid, uitkering, migratie;
- veel ziekte in het gezin;
- geweld tussen gezinsleden;
- andere kinderen zijn uit huis geplaatst;
- gezin maakt onverzorgde, verwaarloosde indruk.

Signalen van ouder(s)

- ouder schreeuwt naar het kind of scheldt het kind uit;
- ouder troost het kind niet bij huilen;
- ouder reageert niet of nauwelijks op het kind;

- ouder komt afspraken niet na;
- ouder heeft irreële verwachtingen van het kind;
- ouder heeft zelf ervaring met geweld in het verleden;
- ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit de omgeving;
- ouder weigert benodigde medische of geestelijke hulp voor kind;
- ouder heeft psychiatrische of psychische problemen;
- ouder gedraagt zich nog als kind;
- ouder heeft cognitieve beperkingen;
- ouder vertoont negatief en dwingend gedrag;
- ouder is voor een ander kind uit de ouderlijke macht ontzet;
- ouder belast kind met volwassen zorgen of problemen;
- ouder heeft andere kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt.

Signalen op school

- leerproblemen;
- taal- of spraakproblemen;
- plotselinge drastische terugval in schoolprestaties;
- faalangst;
- frequentie schoolverzuim;
- altijd heel vroeg op school zijn en na schooltijd op school(plein) blijven;
- regelmatig te laat op school komen;
- geheugen- of concentratieproblemen;
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor (de schoolprestaties van) het kind;
- angstig bij het omkleden (bij gym of zwemmen);
- afwijkend gedrag wanneer de ouders het kind van school halen;
- kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid;
- onverzorgd naar school;
- zonder ontbijt en/of zonder lunchpakket naar school;
- ouders nemen schooladviezen niet over; te hoge druk op schoolprestatie.

Bijlage 3 Format documentatie Meldcode in Magister

Stap 1: Signalen in kaart brengen

Omschrijving van de feitelijke signalen

(dd-d-dddd):

Denk aan het registeren van het volgende:

- De risicofactoren
- De feitelijke en concrete signalen die het huiselijk geweld en/ of de kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Vermeld de bron van wie de signalen afkomstig zijn
- Vermeld bij een hypothese dat het om een hypothese gaat, van wie deze is en hoe gehandeld wordt om deze te onderzoeken
- Vertrouw op je kennis, ervaring en intuïtie. De lijstjes met signalen zijn niet meer en niet minder dan een hulpmiddel. Neem je gevoel over de situatie serieus. 'Onderbuikgevoelens' zijn immers gebaseerd op je professionaliteit. Noteer die gevoelens ook! Bijv. in de vorm van: 'Ik zie / hoor / ruik / voel ..., dit geeft me een (...) gevoel'

Stap 2: Overleg met aandachtsfunctionaris (ahut@aletta.nl of lbrian@aletta.nl) en/of Veilig thuis

(dd-d-dddd): Contact met

Denk aan het registreren van het volgende:

- Wie je geconsulteerd hebt (naam + functie)
- Wanneer
- Wat de uitkomsten zijn (adviezen, afspraken, besluiten)

Stap 3: Ga in gesprek met betrokkenen en leerling

(dd-d-dddd):

Denk aan het registreren van het volgende:

- Met wie je hebt gesproken
- Wanneer
- Wat je hebt besproken
- Wat is de reactie van de ouders/verzorgenden/leerling
- Wat is de uitkomst (afspraken en besluiten)

Stap 4: Afwegen met het afwegingskader

1. Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?

Nee: Afsluiten en vastleggen in documentatie Magister.

Ja: Ga verder met afweging 2.

2. Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?

Nee: Ga verder met afweging 3.

Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.

3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

Nee: Melden bij Veilig Thuis.

Ja: Ga verder met afweging 4.

4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

Nee: Melden bij Veilig Thuis.

Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.

5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis.

Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

(dd-d-ddd): Tot welke stap van afwegingkader kom je?

Denk aan het registreren van het volgende:

- Welke zorgen zijn vastgesteld
- De uitkomst van de afwegingsvragen
- Of de veiligheid van de leerling gevaar loopt op basis van de uitkomsten van de veiligheidsrisicotaxatie
- Als het vermoeden ongegrond is, de basis waarop je tot deze conclusie bent gekomen

Stap 5: Melden en/of hulp organiseren

(dd-d-dd): VT melding door (naam) of besluit tot hulp organiseren

(Welke stappen worden er nu gezet?)

Denk aan het registreren van het volgende:

- Welke overwegingen tot welke actie hebben geleid
- Welke acties zijn gedaan
- Welke afspraken en besluiten zijn gemaakt
- Indien er een melding gedaan wordt ook:
 - Welke informatie is verstrekt
 - Of de melding met ouder(s)/leerling is besproken
 - Met wie is gesproken van Veilig Thuis (naam + functie)

Bijlage 4 Participatie van kinderen in de Meldcode

De Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling helpt beroepskrachten zorgvuldig te handelen als zij vermoeden dat een kind thuis mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt wordt. De meldcode bestaat uit 5 stappen en kent een aantal beslismomenten. Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zal het belang van het kind altijd de eerste overweging moeten zijn wanneer er beslissingen worden genomen die een kind raken. Om bij vermoedens van kindermishandeling te kunnen handelen in het belang van het kind is het essentieel dat kinderen in het hele proces van signaleren en de daaropvolgende beslissingen betrokken worden, dat wil zeggen dat er naar hun visie gevraagd en geluisterd wordt, dat hun mening meeweegt in beslissingen en dat zij informatie krijgen.

Uiteraard doorloopt de beroepskracht een meldcode kindermishandeling met het belang van kinderen voor ogen; hij of zij maakt zich immers zorgen over de veiligheid of het welzijn van een kind. Het komt echter nog te vaak voor dat mishandelde kinderen zeggen dat zij zich niet betrokken voelden bij de aanpak van gezinsproblemen, dat er met hen niet gesproken is of niet naar hun mening is geluisterd en dat zij niet begrepen hebben wat iedereen aan het doen was. Om het belang van het kind daadwerkelijk de eerste overweging te laten zijn, is participatie van kinderen erg belangrijk.

Bijlage 5 **Gesprek met ouder(s) en kind**

Als je je zorgen maakt over een kind of de ouder(s), bespreek deze dan zo snel mogelijk met één of beide ouders.

- Zij zijn je belangrijkste gesprekspartner en informatiebron om een goed beeld te krijgen van de situatie.
- Als de 'niet-besproken zorgen' zich opstapelen, vragen ouders zich af waarom ze niet eerder op de hoogte zijn gesteld en dat kan het vertrouwen schaden.
- Misschien blijkt wel dat er iets anders aan de hand is dan kindermishandeling of huiselijk geweld.
- Of geeft het gesprek de ouder(s) net dat duwtje in de rug dat ze nodig hebben om hulp te zoeken.
- Het kan ook zo zijn dat iemand anders dan de ouder(s) het kind mishandelt. In situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, is er reden temeer je zorgen te maken.

Let op:

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de *inhoudelijke* aspecten van het gesprek.

Bedenk bij de voorbereiding van het gesprek ook of je rekening moet houden met aspecten als risico's voor eigen veiligheid, en ga na:

- Waar ga je het gesprek voeren
- Waar ga je in de ruimte zitten
- Informeer je een collega waar en hoe lang je het gesprek hebt

Een doel bepalen

Het contact of gesprek met de ouder(s) is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld het verzamelen van meer informatie, het delen van de zorgen over het kind of de ouder(s) motiveren voor hulp.

Tips voor het gesprek met de ouder(s)

- Kies een invalshoek die past bij de cultuur en gewoonten van dit gezin.
- Open het gesprek met belangstellende vragen.
- Maak daarna het doel van het gesprek duidelijk.
- Deel je zorgen: omschrijf concreet wat je zorgen zijn.
- Vertel de ouder(s) wat je feitelijk is opgevallen aan het kind.
- Geef ook aan wat wel goed gaat met het kind.
- Vraag of de ouder(s) je waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren.
- Vraag hoe het thuis gaat met ouder(s) en kind.
- Respecteer de deskundigheid van de ouder(s) als het om hun kind gaat.
- Spreek de ouder(s) aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder.
- Nodig de ouder(s) uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wan neer)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat... / ik merk dat...)
- Wees eerlijk en open, maar pas op voor vrijblijvendheid.
- Vraag wat de ouder(s) ervan vinden dat je deze zorgen uit.
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast

- Laat een kind niet tolken voor zijn ouder(s).
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken.
- Ga na of er al hulp in het gezin is.
- Als de ouder(s) zich dreigend uitlaten, benoem dit dan en stop het gesprek.
- Als de ouder(s) helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal hen dan terug naar het hier en nu. Vraag bijvoorbeeld: moet er nog geld in de parkeermeter? Wilt u suiker of melk in de koffie?

Afronding van het gesprek

- Maak een korte samenvatting van wat er besproken is.
- Check of de boodschap is overgekomen bij de ouder(s).
- Leg de afspraken en besluiten bij voorkeur ook voor ouder(s) kort en zakelijk vast.

Openingszinnen

- 'Uw kind gedraagt zich anders de laatste tijd en daar wil ik met u over praten.'
- 'Ik maak me zorgen over uw kind, omdat...'

De werkelijke boodschap

Benoem de feiten. Bijvoorbeeld als volgt:

- 'Mij valt op dat uw kind...'
- 'Het lijkt of uw kind...'
- 'Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk...'
- 'Uw kind is de laatste tijd wat stil (onconcentreerd, rumoerig, druk, afwezig, verdrietig, boos, gesloten) en daar maak ik me zorgen over.'
- 'Uw kind heeft de laatste tijd moeite met andere kinderen, mij valt op ...'
- 'Uw kind is de laatste tijd zo afhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels). Is dat ook uw ervaring? Weet u misschien hoe dit komt?'
- 'Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, op straat, familie)/in uw omgeving? Ik merk dat ...'
- 'Het lijkt of uw kind gepest wordt (uitgescholden, bang is, straf krijgt, klem zit, gedwongen wordt, niet gelukkig is) en daar last van heeft. Wat merkt u daarvan?'

Bij een tweede gesprek

- 'Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er iets veranderd is bij uw kind.'

Een gesprek met het kind

Vanaf 12 jaar is het noodzakelijk om het gesprek met het kind te voeren. Ook bij jongere kinderen (jonger dan 12 jaar) kan een gesprek zinvol zijn en meer informatie geven.

Tips voor het gesprek met jongeren

- Bepaal van tevoren het doel van het gesprek.
- Voer het gesprek met een open houding, oordeel niet, maar stel vragen.
- Sluit aan bij datgene waar de jongere op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, interessegebied, een tentamenweek.
- Bied steun en stel de jongere op zijn gemak.
- Maak geen langdurig oogcontact, dat kan bedreigend zijn.
- Dring er niet op aan het alleen over uw zorgen te hebben.

- Houd het tempo van de jongere aan, niet alles hoeft in één gesprek besproken te worden.
- Laat de jongere niet merken dat je van het verhaal schrikt.
- Val de ouder(s) (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, houd rekening met loyaliteitsgevoelens.
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen.
- Gebruik de woorden van de jongere in je vragen of samenvatting.
- Vertel de jongere dat het niet de enige is die zoiets meemaakt.
- Stel geen waarom vragen.
- Vraag niet verder, wanneer de jongere niets wil of kan vertellen.
- Geef aan dat je niet geheim kunt houden wat de jongere vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je hem het beste kan helpen. Leg uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die je neemt. De jongere moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.

Extra tips voor een gesprek met jongeren

- Zorg voor een rustige plaats en voldoende tijd.
- Benoem concreet wat je bij de jongere waarneemt of hebt gezien en vraag hem of haar daar iets meer over te vertellen. Bijvoorbeeld: 'Ik merk de laatste tijd dat je niet met je gedachten bij de les bent, bijvoorbeeld... Vertel eens, hoe komt dat?'
- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat de jongere vertelt, wanneer dit niet veilig is voor hem-of haarzelf of voor anderen. Leg uit dat je dit direct vertelt als dit zo is en dat je hem of haar zo veel mogelijk betreft bij de te nemen vervolgstappen.
- Luister naar de reactie van de jongere.
- Vraag de jongere wat hij of zij zelf wil.
- Zorg dat de jongere in grote lijnen weet wat er gaat gebeuren en hoe je hem of haar, en anderen zoals de ouders, hierin betreft.
- Spreek je waardering uit: 'Wat goed dat je me dit vertelt, dat is niet makkelijk.'
- Sluit het gesprek af met een luchtig onderwerp, bijvoorbeeld plannen voor het weekend.

Kindermishandeling aanpakken is een zaak van volwassenen

Het doel van een gesprek met een kind is het ondersteunen en het laten uiten van gevoelens en gedachten van het kind. Het doel van een gesprek is niet om via het kind de situatie te onderzoeken. Het kind is het slachtoffer en kan hierdoor in een onveilige situatie terecht komen of gaan worstelen met loyaliteit ten opzichte van de ouder. Het is belangrijk dat de beroepskracht zich bewust is van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn/haar ouders. De beroepskracht moet in het gesprek met het kind nooit de ouders afvallen, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. Het kind zal over het algemeen geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt. Wel kan het gevoel van het kind worden verwoord of bevestigd.

Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik terughoudend in het gesprek met het kind in verband met mogelijke toekomstige bewijslast. Wees met name voorzichtig met het stellen van gesloten vragen. Hierdoor kan het namelijk gebeuren dat het kind woorden in de mond gelegd wordt. Het gesprek heeft niet tot doel het bewijs van seksueel misbruik te leveren.

Laat dat over aan een deskundige op het gebied van letselduiding en vraag advies bij Veilig Thuis.

Indien er vermoedens zijn van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega is het belangrijk dat een bevoegde deskundige het kind hoort. De kinderopvangorganisatie dient conform de stappen uit route 2 'Route bij signalen mogelijk geweld- of zedendelict door een collega' te handelen.

Beloof nooit geheimhouding

Het is belangrijk nooit op voorhand geheimhouding aan een kind te beloven. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als wordt beloofd om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte wordt gegeven, komt de beroepskracht voor een groot dilemma te staan als het kind vertelt dat het mishandeld wordt: hij moet dan of het vertrouwen van het kind schaden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De beroepskracht die een kind geheimhouding belooft uit angst dat het kind anders blijft zwijgen, moet zich bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Als een beroepskracht geen geheimhouding wil toezeggen kan hij/zij het kind wel beloven dat hij/zij geen stappen zal ondernemen zonder dit van tevoren aan het kind te vertellen.

Bijlage 6 Wetgeving en meldcodes

Meldrecht, meldplicht en beroepsgeheim Meldrecht

Iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of andere zwijgplicht heeft het recht om vermoedens van kindermishandeling te melden bij Veilig Thuis, z.n. zonder toestemming van de ouder(s) of de jeugdige.

Op verzoek van Veilig Thuis mag de beroepskracht informatie over het kind, zijn ouder(s) of de jeugdige verstrekken, z.n. zonder toestemming van de ouder(s) of de jeugdige.

Bovenstaand meldrecht geldt ook voor verzoeken van de Raad voor de Kinderbescherming

Meldplicht

De Wet Meldcode kent geen meldplicht.

Beroepsgeheim

Gegevensuitwisseling is mogelijk, onder bepaalde voorwaarden en afspraken tussen betrokken instanties (zie o.a. www.meldcode.nl en www.huiselijkgeweld.nl).

Privacyreglement

Het informatiebeveiligings- en privacy beleid van het dr. Aletta Jacobs College is een uitwerking van de wetgeving. De geldende wet- en regelgeving blijft leidend. Het doel van het privacy beleid is het weergeven van regels voor de verwerking van de persoonsgegevens van leerlingen die naar het dr. Aletta Jacobs College gaan. Het heeft betrekking op het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, wijzigen, bijwerken, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken, verwijderen, en vernietigen van de persoonsgegevens. Het informatiebeveiligings- en privacy beleid is toegankelijk voor de gehele organisatie.

Melden van kindermishandeling

Meerdere partijen hebben een rol bij het bewaken van de veiligheid van kinderen en het doen van aangifte bij kindermishandeling.

Veilig Thuis:

- Het fungeren als meldpunt voor gevallen of vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Het naar aanleiding van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, onderzoeken;
- Of daarvan daadwerkelijk sprake is; het – indien noodzakelijk - inschakelen van passende hulpverlening;
- Het zo nodig in kennis stellen van de politie of de Raad voor de Kinderbescherming. Indien een verzoek tot onderzoek;
- Bij de Raad voor de Kinderbescherming wordt ingediend, wordt het college van burgemeester en wethouders daarvan in kennis gesteld;
- Het terug rapporteren aan de melder van datgene wat met de melding is gebeurd.

Politie:

- Signaleren en adviseren,
- Handhaving van wet- en regelgeving,
- Opsporing van strafbare feiten en hulpverlening (in noodsituaties).

Openbaar Ministerie:

Heeft de regie over het opsporingsonderzoek.

Raad voor de Kinderbescherming:

Doet onderzoek naar de noodzaak van een kindbeschermingsmaatregel, zoals een ondertoezichtstelling.

Sociaal Team:

Coördineert en organiseert hulp rondom huiselijke geweldzaken binnen lokale netwerken.

Bijlage 7 Veilig Thuis: taken en regels bij melden of informatie verstrekken

Inleiding

In de nieuwe Jeugdwet is bepaald dat er op bovenlokaal niveau een Veilig Thuis ontwikkeld moet worden met als doel een verbetering van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te bewerkstelligen door:

- Samenhang tussen de aanpak van huiselijk geweld en die van kindermishandeling door één gezin, één plan;
- Eén meldpunt voor burgers en professionals;
- Het geven van advies

Melden bij Veilig Thuis

Als je een melding bij Veilig Thuis doet, zorg je ervoor dat een onderzoek gedaan kan worden naar de door jou opgevangen signalen en vermoedens. Je moet hierbij noemen:

- naam kind en van het gezin
- eigen naam en functie

Je houdt wel de verantwoordelijkheid voor het kind of het gezin waar je melding over doet. In overleg met Veilig Thuis worden de vervolgstappen besproken.

Het gezin krijgt van Veilig Thuis te horen van welke instelling de melding afkomstig is. Uitzondering: als de veiligheid van het kind of van jou of jouw collega's in het geding is. Dit wordt in overleg met Veilig Thuis besloten.

Informatie verstrekken aan Veilig Thuis

Overweeg goed welke informatie je wilt delen en relevant is voor het onderzoek van VT. Wees duidelijk naar ouders welke informatie je wilt delen en waarom.

Als je geen toestemming krijgt moet je een afweging maken wat te doen. Bedenk of jouw informatie essentieel is voor VT om hen te helpen een goed beeld te krijgen van de zorgen over het kind.

Als Veilig Thuis betrokken is kan je er van uit gaan dat er een redelijk vermoeden is dat kindermishandeling speelt. Kan jouw informatie van belang zijn? Kan Veilig Thuis deze informatie ook op een andere manier verkrijgen. Wanneer je de informatie wel wilt delen kom je in een conflict van plichten. Dit moet je inclusief de overwegingen die je hebt gemaakt goed in het LVS zetten

Bijlage 8 Belangrijke contactgegevens

Contact aandachtsfunctionaris

- Aniek Hut: ahut@aletta.nl
- Lony Brian: lbrian@aletta.nl

Veilig Thuis Groningen

- 050-5239239

Frontoffice Zedenpolitie

- 088-1671601

Algemeen alarmnummer (gratis)

- 112 - spoed
- 0900-8844 - geen spoed (vragen naar OPCO)

Nuttige websites/literatuur

[25ba9fb5-9611-4629-8039-8533512d2c0e \(vo-raad-prod.s3.eu-central-1.amazonaws.com\)](https://25ba9fb5-9611-4629-8039-8533512d2c0e.vo-raad-prod.s3.eu-central-1.amazonaws.com)

[Animatie \(augeo.nl\)](http://augeo.nl)

[Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling | Onderwerp | Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](https://onderwijsinspectie.nl/meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling)

[Handelingskader kindermishandeling en huiselijk geweld voor het onderwijs - VO-raad](#)